

**FONDUL PERSONAL IVAN D. CIOBANU (1910–2000)
DIN FOSTA ARHIVĂ ȘTIINȚIFICĂ A AȘM**

Lidia PRISAC

Ion Valer XENOFONTOV

Iulian SALAGOR

Date despre autori găsiți la p. 22

Fondul personal Ivan D. Ciobanu (1910–2000) din fosta Arhivă Științifică a AȘM

Rezumat. Materialul este unul de informare a comunității științifice referitor la patrimoniul istorico-științific al Republicii Moldova și face parte din seria de articole ce au în vizor prezentarea fondului arhivistic al Arhivei Științifice Centrale a Academiei de Științe a Moldovei (actualmente Secția Arhivă. Restaurare și patologie a documentelor aflată în subordinea Bibliotecii Științifice [Institut] „Andrei Lupan” din cadrul Universității de Stat din Moldova). În studiu se prezintă Fondul celui de-al doilea director al Institutului de Istorie, Limbă și Literatură a Bazei/Filialei Moldovenești a Academiei de Științe a URSS, rector al Institutului Pedagogic Moldovenesc, Ivan D. Ciobanu (Fondul 44). Ca urmare a sistematizării și descrierii, fondul este format dintr-un singur inventar ce conține 83 de u. p. (1917–1995), fiind repartizat în nouă secțiuni: Lucrări științifice (1936–1993); Activitatea literară (1931–1989), Avize și recenzii (1940–1995); Materiale pentru lucrări științifice (1917–1982), Activități informativ-metodice (1946–1995), Corespondența (1945–1991), Materiale biografice (1947–1994), Materiale ale altor persoane (1943–1989), Culegeri folclorice (1975–1983).

Cuvinte-cheie: Ivan D. Ciobanu, scriitor, istoria științei, arhivistică, biografie științifică, regim comunist, Academia de Științe a RSS Moldovenească, RSS Moldovenească.

Personal fund Ivan D. Ciobanu (1910–2000) from former scientific archives of the ASM

Abstract. The material is one to inform the scientific community regarding the Republic of Moldova historical-scientific heritage and is part of the suite of articles aimed at presenting the archival fund of the Academy of Sciences of Moldova Central Scientific Archive (currently the Archives Section. Restoration and pathology of documents subordinated to the Scientific Library [Institute] “Andrei Lupan” within the State University of Moldova). The study presents the Fund of the second director of the Institute of History, Language and Literature of the Moldovan Base/Branch of the Academy of Sciences of the USSR, rector of the Moldovan Pedagogical Institute, Ivan D. Ciobanu (Fund 44). As a result of the systematization and description, the fund consists of a single inventory containing 83 u.p. (1917–1995), being divided into nine sections: Scientific works (1936–1993); Literary Activity (1931–1989), Reviews and Reviews (1940–1995); Materials for scientific works (1917–1982), Informative-methodical activities (1946–1995), Correspondence (1945–1991), Biographical materials (1947–1994), Materials of other people (1943–1989), Folklore collections (1975–1983).

Keywords: Ivan D. Ciobanu, writer, science history, archivist, scientific biography, communist regime, Academy of Sciences of the Moldavian SSR, Moldavian SSR.

Preliminarii. În primăvara anului 1998, o serie de materiale cu referire la activitatea lui Ivan D. Ciobanu au fost predate Arhivei Științifice Centrale a Academiei de Științe a Moldovei, cea mai mare structură instituțională specializată în domeniul științei și istoria științei. În prezent, Arhiva include 38607 unități de păstrate, structurate în 33 de fonduri personale și 46 de fonduri instituționale. Drept urmare, în contextul sistematizării și descrierii științifice, a fost înființat Fondul 44, care conține un singur inventar și include 83 de unități de păstrare, documente datate cu anii 1917–1995. Deși comportă amprenta inerentă a timpului, a regimului totalitar comunist, conținutul fondului de arhivă este important pentru cercetători prin faptul că deține diverse materiale cu caracter științific (manuscrise, extrase din lucrări, ziare și/sau reviste, prelegeri și rapoarte, certificate, fotocopii ale documentelor de arhivă, povestiri culese în anii 1946–1981), precum și diverse amintiri sau informații biografice (fișe personale, diplome, certificate, mandate, permise, felicitări, invitații etc.), inclusiv manuscrise ale pieselor: *Unde dai și unde crapă*, *Pe când se coc vișinile*, *La prieteni*. O serie de culegeri de povestiri, majoritatea cărora este de satiră și umor popular, se referă la *Fata frumoasă* (1939), *Nănașul și finul* (1941), *La aprinsul zorilor* (1947) ș.a.

Repere biografice. Ivan D. Ciobanu, doctor habilitat în filologie, lingvist, folclorist, activist

civic și scriitor s-a născut la 25 aprilie 1910, în s. Culnaia-Veche, actualmente r-nul Kotovsk, regiunea Odesa, Ucraina. A absolvit Școala Pedagogică din Balta (1928) și a urmat studiile la Institutul Pedagogic din Tiraspol (1932), la specialitatea limba și literatură „moldovenească”, și agrobiologie. În 1932 a fost înmatriculat la Universitatea din Harkov, dar a fost recrutat în Armata Roșie și nu a finalizat studiile. Un an mai târziu a intrat la Școala Superioară a Comitetului Științific Moldovenesc, de unde a fost exmatriculat din cauza represiunilor împotriva conducătorului său științific – L.M. Madan și a președintelui Comitetului Științific al Moldovei – I.V. Ocinski (1888–1970) [1, p. 265-275]. În anii 1933–1937 a activat în calitate de profesor la Institutul Pedagogic din Tiraspol, iar din 1940 – la Institutul Pedagogic din Chișinău, devenind și șef al Secției de limbă și literatură la Editura de Stat și al Secției de limbă și literatură a Institutului de Cercetări de Istorie, Economie, Limbă și Literatură din Moldova, iar între 1941 și 1942 și-a desfășurat activitatea în ținutul Krasnodar, fiind director de școală medie. În 1942 a devenit lucrător literar la ziarul „Pentru Moldova Sovietică” a Direcției Politice a Frontului de Sud din Stalingrad. Din 1942 și până în 1943 a activat ca redactor la Redacția radiofuziunii moldovenești a Comitetului de Radio de la Moscova.

Din 1939, I.D. Ciobanu a devenit membru al Uniunii Scriitorilor din Moldova, fiind autorul culegerilor de povestiri *Fata frumoasă*

Fig. 1. Ivan D. Ciobanu la masa de lucru [10].

(1939), *Nănașul și finul* (1941), *La aprinsul zorilor* (1947) ș.a.

În 1943 a fost numit șef al Sectorului de limbă și literatură al Institutului de Cercetări de Istorie, Economie, Limbă și Literatură din Moldova (or. Buguruslan). Totodată, din 1943, a devenit membru activ al PCUS, fiind ales în calitate de deputat al Sovietului Suprem al RSSM (1944–1946) și al Sovietului Suprem al URSS (1946–1950, 1950–1954, 1954–1958), decorat cu Ordinul „Lenin” (1949), medalii și certificate ale Prezidiului Sovietului Suprem al RSSM. A fost promovât pe linie de partid, astfel, între 1946 și 1952, a fost director al Institutului de Istorie, Limbă și Literatură al Bazei/Filialei Moldovenești a Academiei de Științe a URSS (înlocuindu-l în această funcție pe istoricul-propagandist Vasili M. Senchevici [2, p. 464], iar între 1952 și 1956 – rector al Institutului Pedagogic Moldovenesc, devenit Institutul Pedagogic de Stat „I. Creangă” din Chișinău, de altfel, numele instituției fiind propus de acesta. Din 1956 până în 1959 a fost șef al Catedrei de limbă și literatură moldovenească a aceluiași institut, conducând

catedra pe bază de voluntariat din 1952 [3, p. 4].

De menționat faptul că în instituții, organele de partid recurgeau direct la desemnarea persoanelor în funcțiile de conducere. În cele mai dese cazuri, candidaturile erau conformiste și loiale regimului comunist, adepți activi ai politicii organelor de conducere, oameni poziționați împotriva a tot ce era românesc. Spre exemplu, I.D. Ciobanu, venit în fruntea Institutului Pedagogic „I. Creangă” din Chișinău a devenit unul dintre cei mai activi promotori ai românofobiei în Moldova sovietică, expunându-și concepțiile și ideile în articolul său *Limba moldovenească literară de azi* [4, p. 101].

Din 1959, I.D. Ciobanu a devenit șeful Sectorului de folcloristică al Institutului de Limbă și Literatură al Academiei de Științe a RSSM, din 1969 sectorul fiind transformat într-o subdiviziune a Secției de etnografie și istoria artei a Academiei. Din 1979, I.D. Ciobanu a fost numit consultant științific al Secției.

În 1949 a susținut teza de candidat în științe filologice, iar în 1975, în baza materialelor literare populare, a susținut, la Kiev, teza de doctor

Fig. 2. Ședința Comisiei pentru elaborarea lucrării „Curs de istorie a Moldovei”. De la stânga la dreapta: N. Mohov, E. Russev, I. Levit, L. Cerepnin, D. Șemiacov, A. Lazarev, I. Grosul, I. Ciobanu, 1949 [10].

în filologie, în baza monografiei Молдавская народная лирическая поэзия. Необрядовая песня, Chișinău: Știința, 1973.

I.D. Ciobanu a fost autorul a cca 300 de lucrări științifice și didactice. Ca lingvist a scris mai multe articole privind diverse aspecte ale „limbii moldovenești contemporane”, a participat la întocmirea alfabetului pe baza grafiei chirilice și a elaborat principiile ortografiei „moldovenești”. Pentru școală a pregătit manualul *Gramatica limbii moldovenești*, care a suportat 16 ediții (1939–1961). A fost și autorul lucrării *Îndreptar ortografic* (1949), a monografiei *Poezia lirică populară moldovenească* (1973), regizorul și coautorul lucrărilor *Eseuri despre folclorul moldovenesc* (1965), *Poezia lirică populară* (1975) etc. La vârsta de pensionare, I.D. Ciobanu a scris și editat la Tiraspol două broșuri: *Слово о судьбе родного языка* (1992) și *Родной язык в моей судьбе* (1993), expunându-se asupra istoriei „limbii moldovenești” și evidențiind influența acestuia asupra destinului propriu.

I.D. Ciobanu a fost coordonator și coautor al unei publicații științifice de folclor „moldovenesc”, coordonator și redactor a trei creștomatții de literatură „moldovenească”, redactor-șef al lucrării *Cuvântelnic ortografic moldovenesc* (1940), *Dicționar rus-moldovenesc* (1949) etc. Lucrările elaborate de I.D. Ciobanu trebuie analizate prin prisma epocii sovietice, atunci când cercetătorul a fost „sub vremuri” [5, f. 1; 6, f. 13-14; 7, p. 329; 8, p. 434; 9, p. 354].

I.D. Ciobanu, ideolog al fundamentalismului moldovenesc românofob și antinaționalist, s-a aflat într-o profundă criză de identitate, acesta mai semna și ca Cebanu, Cioban, Ceban, Șioban ș.a.m.d.

Structura și conținutul fondului. Fondul I.D. Ciobanu a intrat în componența Arhivei Științifice Centrale a Academiei de Științe a Moldovei în 1998 la inițiativa proprietarului acestuia, aflat la senectute și dornic de a „rămâne în istorie”. În urma prelucrării tehnico-științifice, fondul a fost constituit dintr-un singur inventar, ce include 83 de dosare repartizat în nouă secțiuni:

Fig. 3. Ivan D. Ciobanu, purtător de decorații sovietice [10].

I. Lucrări științifice (1936–1993) – manuscrise de articole științifice despre limba, literatură, folclorul și istoria „moldovenească”, rezumatul disertației lui I.D. Ciobanu, discursuri.

II. Activitatea literară (1931–1989) – manuscrise de povești, fabule și piese de teatru, note de călătorie și memorii.

III. Avize și recenzii (1940–1995) – avize și recenzii ale lucrărilor lui I.D. Ciobanu și ale altor oameni de știință, note despre discuția lucrărilor sale.

IV. Materiale pentru lucrări științifice (1917–1982) – o colecție de ziare cu materiale de lingvistică și studii literare, folclor cules în RASSM și RSSM, caiete de lucru ș.a.

V. Activități informativ-metodice (1946–1995) – rapoarte în periodicele republicane și centrale despre numirea și alegerea sa ca deputat al Sovietul Suprem al RSSM și al Sovietului Suprem al URSS, materiale referitoare la activitățile sale științifice și sociale, rapoarte din ziarele sovietice și străine despre deplasarea delegației Forțelor Armate URSS în Suedia, materiale aniversare ale activităților lui I.D. Ciobanu, planuri calendaristice, rapoarte și materiale metodologice.

Fig. 4. I.D. Ciobanu adunând informații folclorice, s. Ulmu, r-nul Hâncești, anii 1960 [10].

Fig. 5. I.D. Ciobanu făcând însemnări folclorice în s. Drăslăeni, anii 1960 [10].

VI. Corespondența (1945–1991) – scrisori ale I.D. Ciobanu adresate organelor centrale ale republicii și URSS, scrisori către Uniunea Scriitorilor și scriitorilor, editurilor și redactorilor acestora; corespondența cu soția și copiii din timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, declarații către autoritățile publice centrale.

VII. Materiale biografice (1947–1994) –

autobiografii, caracteristici, evidențe personale, liste de lucrări științifice, copii ale diplomelor și certificatelor, ordine și instrucțiuni de la autoritățile superioare referitoare la activitatea sa, fotografii, telegrame, felicitări, invitații, mandate și permise, acte de acceptare a predării documentelor personale, suvenire, cărți și medalii la muzee, o înregistrare magnetică a discursului său.

Fig. 6. I.D. Ciobanu, adunând folclor în s. Molovata-Nouă, anii 1960 [10].

Fig. 7. I.D. Ciobanu vorbind despre folclorul moldovenesc cu educatoarele de la grădinița din s. Hârtopul-Mic, anii 1960 [10].

VIII. Materiale ale altor persoane (1943–1989) – manuscrite ale altor oameni de știință, rezumate și alte materiale.

IX. Culegeri folclorice (1975–1983) – culegeri folclorice editate în 16 volume.

I. Lucrări științifice

1. Научные статьи, опубликованные в

периодической печати (вырезки из газет), 1936–1994 гг., 98 шт.

2. Принципиале темейниче але ортографией лимбий молдовенешть. Фотокопия брошюры. Автограф, 1941 год, 13 фото.

3. Рукописи статей по истории Молдавии 1943–1990. Автограф, 60 л.

4. Рукописи статей по Молдавской литературе, 1945–1984 гг., 229 л.

5. Автореферат диссертации И.Д. Чобану на тему „Очерки по грамматике молдавского языка” на соискание ученой степени кандидата филологических наук. Брошюра, 1949 г., 16 с.

6. Грамматика молдавского языка. Часть первая. Рукопись, 1959 г., 358 л.

7. Рукописи статей по молдавскому языку. Том первый, 1965–1992 гг., 299 л.

8. Рукописи статей по молдавскому языку. Том второй (недатированные), 259 л.

9. Филе дин история културий молдовенешть. Рукопись, 1975 г., 275 л.

10. Молдавский язык и идеологическая борьба. Рукопись, 1976 г., 178 л.

11. Рукописи статей по молдавскому фольклору. Том первый, 1976–1986 гг., 333 л.

12. Рукописи статей по молдавскому фольклору. Том второй, 378 л.

13. Фольклер и вопросы происхождения молдавского народа. Рукопись сборника. Автограф, 1977 г., 81 л.

14. Дорул пе унде мэ поартэ. Рукопись сборника. Автограф, 1984, 266 л.

15. Слово о судьбе родного языка. Брошюра. Тирасполь, 1992 г., 40 л.

16. Родной язык в моей судьбе. Тирасполь, 1993 г., Брошюра, 36 л.

17. Оглиндия Марелуй рэабой пентру апараря Патрией ын фольклорул молдовенеск. Отдельный оттиск, 6 с.

18. Рукописи статей для БСЭ и ЕСМ. Автограф, 34 л.

19. Социально экономические предпосылки появления письменности на молдавском языке. Отдельный оттиск, 16 с.

20. Выступления и речи И.Д. Чобана, 1942–1983 гг., 241 л.

II. Activitatea literară

21. Черновики рассказов. Авторизованная рукопись, 1931–1955 гг., рукопись, 343 л.

22. Художественные произведения И.Д. Чобана опубликованные в периодической печати (вырезки из газет), 1940–1945 гг., 9 шт.

23. Унде даи ши унде крапэ. Рукопись пьесы, 1954 г., 84 л.

24. Пе кынд се кок вишиниле. Рукопись сборника рассказов. Автограф, 1977 г., 394 л.

25. Басни, написанные И.Д. Чобаном. Рукописи, 3 блок., 28 л.

26. Рукопись путевых заметок „Ла приетень”, 1959 г., 140 л.

27. Воспоминания. Рукописи статей, 1976–1987, 131 л.

Fig. 8. I.D. Ciobanu și Andrei Lupan [10].

28. Ынсемнаръ пе паркурсул веций, Рукопись воспоминаний, 1983, 562 л.

29. Зилник – аминтирь дин епока реструктурэрий. Рукопись с автографом из 5 тетрадей (начато – март 1989, окончено октябрь 1989 г.). Первая тетрадь, 100 л.

30. То же. Тетрадь вторая, 89 л.

31. То же. Тетрадь третья, 92 л.

32. То же. Тетрадь четвертая, 90 л.

33. То же. Тетрадь пятая, 76 л.

III. Avize și recenzii

34. Отзывы и рецензии на научные труды И.Д. Чобану, 1940–1988 гг., 247 л.

35. Отзывы и рецензии на научные труды И.Д. Чобану. (не датированные), 295 л.

36. Отзывы и рецензии на научные и литературные труды И.Д. Чобану (вырезки из газет), 1941–1995, 29 вы.

37. Отзывы и рецензии И.Д. Чобана на научные работы других ученых, 1947–1987, 88 л.

38. Заметки по поводу обсуждения работы И.Д. Чобана „Основы молдавского литературного языка”, 01.04.60, 36 л.

IV. Materiale pentru lucrări științifice

39. Коллекция газет с материалами по языкознанию и литературоведению, 1917–1982 гг., 111 шт.

40. Фольклер собранный в МАССР, 1936–1940 гг., 578 с.

41. Фольклер собранный в МАССР и МССР, 1939–1959 гг., 12 тетр.

42. Записные книжки И.Д. Чобана, 18 шт.

43. Рабочие тетради, 8 шт.

44. Сесия штиинцификэ а Институтулуй де Истории, Лимбэ ши Литературэ а Базей Молдовенешть де черчетэрьрь штиинцифиче а АШ дин УРСС, 28, 29 май 1948 г., 261 л.

V. Activități informativ – metodice

45. Сообщения в республиканской и центральной печати о выдвижении и избрании И.Д. Чобана депутатом ВС МССР и ВС СССР, 1946–1950 гг., 20 газет.

46. Материалы, опубликованные в периодической печати, касающиеся научной и общественной деятельности И.Д. Чобана (вырезки из газет), 1946–1981 гг., 26 вы.

47. Сообщения советских и иностранных газет о пребывании делегации Верховного Совета СССР в Бельгия и Швеции, в составе которой был И.Д. Чобану, май 1956 г., 15 сообщ.

48. Юбилейные материалы о деятельности И.Д. Чобана (вырезки из журналов и газет), 1946–1995 гг., 22 шт.

Fig. 9. I.D. Ciobanu la catedră [10].

49. Календарные планы, паспорта научного сотрудника, отчёты о работе и методические материалы, 1946–1988 гг., 114 л.

VI. Corespondența

50. Письма И.Д. Чобана в адрес центральных органов республики и Союза ССР, 1947–1994 гг., 118 писем.

51. Письма И.Д. Чобана в адрес Союза писателей и отдельных писателей, 1959–1989 гг., 10 п.

52. Письма И.Д. Чобана в адрес издательств и их редакторов, 1946–1991 гг., 40 п.

53. Письма И.Д. Чобана в адрес других инстанций и других лиц, 1945–1991 гг., 39 п.

54. Письма И.Д. Чобана в адрес супруги и детей, 1942–1947 гг., 23 п.

55. Письма в адрес И.Д. Чобану, 1941–1991 гг., 292 с.

56. Заявление И.Д. Чобана в адрес вышестоящих инстанций, 1955–1984 гг., 15 л.

VII. Materiale biografice

57. Автобиографии И.Д. Чобану и личный

листок по учету кадров, 1956–1977 гг., 45 л.

58. Характеристики И.Д. Чобану, 1947–1978 гг., 9 шт.

59. Списки научных трудов, 1959–1980 гг., 36 л.

60. Копии дипломов, удостоверения и справки, 42 шт.

61. Стенограммы, постановления, приказы и распоряжения вышестоящих органов, касающиеся деятельности И.Д. Чобана, 1946–1987, 307 с.

62. Фотографии И.Д. Чобана и других лиц, 51 шт.

63. Телеграммы и поздравительные открытки на имя И.Д. Чобана, 49 шт.

64. Приглашительные билеты, мандаты и пропуска, 94 шт.

65. Акты приемки сдачи личных документов, сувениров, книг и медалей И.Д. Чобана музеям, 1961–1994, 7 шт.

66. Магнитная запись с речью И.Д. Чобану, 1 кассета.

Fig. 10. I.D. Ciobanu cu un grup de cercetători într-o delegație [10].

VIII. Manuscrise a unor cercetători științifici

67. Рукописи научных трудов других лиц, 1943–1989 гг., 383 л.

IX. Culegeri folclorice

68. Популярная поэзия в календарных обычаях, 1975 г., 463 с.

69. Популярная лирика, 1975 г., 374 с.

70. Леженде, традиций ши повестирь орале, 1975 г., 290 с.

71. Популярные баллады, 1976 г., 343 с.

72. Повешть фантастиче, 1976 г., 408 с.

73. Популярная песня о любви, 1977 г., 287 с.

74. Стригатурь, аминтирь ши скрисорь версификате, 1978 г., 343 с.

75. Фолклорул копиилор, 1978 г., 184 с.

76. Фолклорул обичеилор де фамилие, 1979 г., 310 с.

77. Сноаве ши анекдоте, 1979 г., 228 с.

78. Повешть нувелистиче, 1980 г., 318 с.

79. Гичиторь, 1980 г., 247 с.

80. Провербе ши зикэторь, 1981 г., 319 с.

81. Популярные популар, 1981 г., 272 с.

82. Кынтече революционаре ши советиче, 1982 г., 182 с.

83. Эпосул ероик, 1983 г., 328 с.

Considerații finale

Fondul arhivistic prezentat în acest studiu relevă aspecte din biografia privată, științifică și de conducere a scriitorului I.D. Ciobanu, adept al ideologiei sovietice moldoveniste. Crearea fondului s-a datorat inițiativei personale a lui I.D. Ciobanu. Materialele oferite au fost primite într-o stare foarte bună de către cercetătorul științific I.G. Moroșanu, fiind incluse în fond. Prin esență, conținutul fondului reprezintă profilul ideologic al perioadei sovietice. Cu toate că I.D.

Ciobanu comportă amprenta timpului, sursele istorico-arhivistice, fiind ancorate în ideologia sovietică, totuși, acestea pot servi drept sursă de înțelegere a felului de a gândi a unui cercetător a timpului său, promotor al ideologiei moldoveniste. În urma inventarierii efectuate la 21 iunie 2021, de angajații Arhivei Științifice Centrale, în Fondul 44 a fost constatată lipsa a 26 de dosare din Secția IX-a. Culegeri folclorice (1975–1983).

Referințe bibliografice:

1. Xenofontov, Ion Valer. *Istorie și ideologie în RASS Moldovenească (1924–1940)*. În: „Declarația de autodeterminare de la Oradea din 12 octombrie 1918” / Coord.: Gabriel Moisa, Sorin Șipoș, Ion Eremia. București: Editura Academiei Române, 2018.

2. Dragnev, Demir; Xenofontov, Ion Valer. *Profilul unui istoric-propagandist din R(A)SS Moldovenească: Vasili M. Senchevici (1905–1954)*. În: „Latinitate, Romanitate, Românită, Ediția 6, 2022. Conferința internațională, 3-5 noiembrie 2022”, Chișinău: Editura Lexon-Prim, 2022.

3. *Un grup de tovarăși, I.D. Ciobanu (1910–2000)*. În: „Glasul Moldovei”, 7 martie 2000, p. 4.

4. Ciobanu. I.D. *Limba moldovenească literară de azi*. În: „Octombrie, Almanah literar”, Chișinău: Editura de Stat a Moldovei, nr. 2, 1945.

5. Arhiva Științifică Centrală a Academiei de Științe a Moldovei (infra: AȘCAȘM). F. 44, inv. 1, f. 1.

6. AȘCAȘM F. 1, inv. 3, d. 731.

7. *Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău 1940–2000*. Chișinău: Știința, 2000.

8. Литература ши арта Молдовей. Енциклопедие. Том 2, Кишинэу, Редакция принципалэ а енциклопедией советиче молдовенешть, 1986.

9. Енциклопедия советикэ молдовеняскэ. Том 9. Редакция принципалэ а енциклопедие советиче молдовенешть, Кишинэу, 1977.

10. Fondul fotografic al AȘCAȘM.

Lidia PRISAC, doctor în istorie (2013), cercetător științific coordonator, șefa Arhivei Științifice Centrale a AȘM aflată în subordinea Universității de Stat din Moldova.

Preocupările științifice: ansamblul istoriei moderne și contemporane cu focalizare pe spațiul pruto-nistean, relații interetnice, minorități naționale/etnice, problema transnistreană, istoria armenilor, refugiați, istoria medicinei, mentalități, identitate/alteritate, cotidian, studii de istorie orală, cercetări enciclopedice etc.

A publicat peste 200 de studii și articole științifice apărute în reviste și culegeri din Republica Moldova, România, Armenia, Lituania, Germania, Ucraina, Federația Rusă, Serbia, inclusiv volume pe teme de istorie contemporană. Cele mai recente volume: *Istoria contemporană. Dicționar enciclopedic*, Chișinău, Editura USM, 2023 (coautor); Profesorul Vladimir Potlog (1927–2022): *Povestea vieții. Studiu de istorie orală*, Chișinău, Lexon-Prim, 2022, (coautor); *Istoriografia separatismului transnistrean (1989–2005)*. Ediția a doua revăzută și adăugită, Chișinău, Lexon-Prim, 2021; *Arhitectura relațiilor interetnice în spațiul ex-sovietic: Republica Moldova (1991–2014)*, Iași, Lumen, 2015 etc.

Ion Valer XENOFONTOV, doctor în istorie (2006), conferențiar universitar, cercetător științific coordonator la Facultatea de Istorie și Filosofie a Universității de Stat din Moldova.

Preocupările științifice: istoria războiului sovieto-afghan, istorie militară, istoria medicinei, mentalități, istorie urbană, studii de istorie orală, cercetări enciclopedice.

A publicat peste 500 de articole și studii științifice, inclusiv volume pe teme de istoria românilor și universală contemporană, în țară și străinătate. Cele mai recente volume: *Az Afganisztáni háború (1989–1989)/ Fordította: Bandi István*, Budapest, Zrínyi Kiadó, 2023; *Istoria contemporană. Dicționar enciclopedic*, Chișinău, Editura USM, 2023 (coautor); Profesorul Vladimir Potlog (1927–2022): *Povestea vieții. Studiu de istorie orală*, Chișinău, Lexon-Prim, 2022, (coautor); *Războiul din Afghanistan (1979–1989) în memoria participanților din RSS Moldovenească*. Ediția a doua, revăzută și adăugită, Ed. Lumen, Iași, 2020; *Războiul sovieto-afghan (1979–1989)*. Studiu de istorie orală. Percepții. Documente. Ediția a doua, revăzută și adăugită, Ed. Lumen, Iași, 2020 etc.

Iulian SALAGOR, doctorand în cadrul Școlii Doctorale Științe Umaniste și Educație, cercetător științific, arhivist și restaurator în cadrul Arhivei Științifice Centrale a AȘM aflată în subordinea Universității de Stat din Moldova.

Preocupările științifice: istoria științei, arhivistică, biografii științifice.

A publicat 8 articole și studii științifice, dintre care cele mai recente: *Fondul de arhivă personal al istoricului Ion Jarcuțchi*. În: *Akademios. Revistă de Știință, Inovare, Cultură și Artă*, nr. 4 (71), 2023, p. 121-128 (coautor); *Fondul personal Nicolai V. Berezneacov (1910–1989)*, din fosta Arhivă Științifică a AȘM. În: *Studia Universitatis Moldaviae. Revista științifică a Universității de Stat din Moldova*, 2024, nr. 4 (184), Seria „Științe umaniste”, p. 59-73 (coautor).